

BESLISSING

van de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten inzake het bezwaar van

advocaat te [REDACTED]
(hierna: “belanghebbende”)

gericht tegen het door de algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten (hierna: “algemene raad”) genomen besluit van 24 september 2021, inhoudende de afwijzing van het verzoek extra toetskans om voor het examenonderdeel jaarrekening lezen ingevolge artikel 3.19, negende lid, van de Verordening op de advocatuur (hierna: “Voda”)¹ af te wijken van artikel 3.19, zesde lid, van de Voda.

Procesverloop

1. Bij e-mail van 2 augustus 2021 heeft belanghebbende de algemene raad verzocht om een extra toetskans voor het examenonderdeel jaarrekening lezen met toepassing van artikel 3.19, zesde lid, juncto het negende lid, van de Voda.
2. Bij e-mail van 2 augustus 2021 is de ontvangst van het verzoek van belanghebbende bevestigd.
3. Bij e-mail van 24 september 2021 is de beschikking op het verzoek om een extra toetskans voor het examenonderdeel jaarrekening lezen (hierna: “bestreden besluit”) van dezelfde datum aan belanghebbende bekendgemaakt.
4. Bij brief van 4 november 2021, verzonden per e-mail op dezelfde datum, heeft belanghebbende bezwaar gemaakt tegen het bestreden besluit.
5. Bij brief van 5 november 2021, verzonden per e-mail op dezelfde datum is de ontvangst van het bezwaar bevestigd.
6. Bij brief van 10 november 2021, verzonden per e-mail op dezelfde datum is belanghebbende uitgenodigd voor een hoorzitting op 13 december 2021. Vanwege ziekte aan de zijde van belanghebbende is de hoorzitting verplaatst naar 17 januari 2022.
7. Bij brief van 13 december 2021, verzonden per e-mail van dezelfde datum is de beslistermijn verdaagd tot uiterlijk 28 januari 2022.
8. Belanghebbende is op 17 januari 2022 namens de algemene raad via Microsoft Teams gehoord door mr. B.J.M. de Leest, lid van de algemene raad, in aanwezigheid van mr. A. Atwaroe, stafjurist.

¹ Gelet op het Overgangsrecht beroepsopleiding advocaten 2020 in artikel 9.2a, eerste lid, van de Voda blijft op een stagiaire die uiterlijk in september 2020 de beroepsopleiding advocaten aanvangt en met ingang van 1 oktober 2020 zonder onderbreking op het tableau staat ingeschreven, en op zijn patroon het bepaalde bij of krachtens de artikelen 2.28, 3.8 en 3.9 en afdeling 3.2, zoals deze artikelen luiden op 30 september 2020, van toepassing totdat hij aan de daaruit voortvloeiende verplichtingen heeft voldaan.

Beslissing 201712

Toetsingskader

9. Ingevolge artikel 3.19, zesde lid, van de Voda kan de stagiaire per onderdeel ten hoogste driemaal een toets afleggen.
10. Ingevolge artikel 3.19, negende lid, van de Voda (hierna: "hardheidsclausule") kan de algemene raad afwijken van het derde tot en met achtste lid in gevallen waarin toepassing daarvan zou leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard.
11. Volgens artikel 3, derde lid, van de Beleidsregel onderwijs en toetsen BA (hierna: "Beleidsregel") verzoekt de stagiaire tot toepassing van de hardheidsclausule, bedoeld in artikel 3.19, negende lid, van de Voda uiterlijk vier weken na de desbetreffende toetsgelegenheid door middel van het in bijlage 2 opgenomen formulier verzoek hardheidsclausule BA.

Het bestreden besluit

12. Met het bestreden besluit wordt vastgesteld dat belanghebbende reeds driemaal een toets voor het examenonderdeel jaarrekeninglezen heeft afgelegd en benut. Bij het verzoek van 2 augustus 2021 is door belanghebbende aangegeven dat hij door de coronacrisis niet in staat is geweest om zich op de juiste wijze voor te bereiden op de toetsen. Belanghebbende was tijdens de lockdown genoodzaakt om naast zijn praktijk- en studiewerkzaamheden zijn drie kinderen thuis op te vangen en thuisonderwijs te geven. In deze periode heeft belanghebbende twee van de drie examens met goed gevolg afgelegd. Het examenonderdeel jaarrekeninglezen is met een tekort van 3 punten niet behaald. De door belanghebbende aangevoerde feiten en omstandigheden leiden echter, op zichzelf en in hun onderlinge samenhang bezien, niet tot het oordeel dat onverkorte toepassing van artikel 3.19, zesde, van de Voda een onbillijkheid van overwegende aard betekent. Het algemeen belang van de kwaliteit van de advocatuur en de goede rechtsbedeling weegt in dit geval zwaarder dan de persoonlijke omstandigheden van belanghebbende.

Het bezwaarschrift van belanghebbende

13. Belanghebbende voert aan dat hij zich niet met het bestreden besluit kan verenigen en beroept zich – samengevat – op de volgende bezwaargronden:
  - gevolgen coronacrisis;
  - verzoek aanvullende toetskans;
  - doelstelling artikel 3.19, zesde lid, van de Voda;
  - discrepantie tussen tekortkoming en gevolg;
  - geen verplichting tot restrictieve toepassing van de hardheidsclausule;
  - kans op een onvoldoende;
  - rekening houden met 'normale omstandigheden';
  - beroep op het gelijkheidsbeginsel.

Behandeling van het bezwaar

14. Bij de behandeling beoordeelt de algemene raad met inachtneming van de voornoemde gronden en hetgeen ter zitting is besproken, het bezwaar betreffende de afwijzing van het verzoek om een extra toetskans voor het examenonderdeel jaarrekeninglezen.

Beslissing 201712

Gevolgen coronacrisis

15. Zoals reeds in het bestreden besluit is aangegeven, vormt de coronacrisis, anders dan belanghebbende meent, geen reden om te concluderen tot een onbillijkheid van overwegende aard. Eenieder is immers op zijn eigen manier geconfronteerd met de gevolgen van de pandemie. Om te voorkomen dat stagiaires die de beroepsopleiding volgen door omstandigheden problemen kunnen hebben met het afleggen van examens op de voorgeschreven datum, biedt de regelgeving mogelijkheden om het examen op een ander tijdstip te maken. Belanghebbende had de mogelijkheid om bij de afdeling Toetsverzoeken van de Uitvoeringsorganisatie Beroepsopleiding Advocaten een verzoek behoud toetskans ingevolge artikel 3.19, vierde lid, juncto, zevende lid, van de Voda in te dienen. Hiervan heeft belanghebbende geen gebruikgemaakt. Ook had belanghebbende de derde toetskans voor het examenonderdeel jaarrekeninglezen kunnen verplaatsten. Bij de derde toetskans geldt niet, zoals bij de eerste toetsgelegenheid² dat de eerstvolgende toetsgelegenheid moet worden gebruikt om de toets af te leggen. Belanghebbende had dus de derde toetskans kunnen uitstellen. Belanghebbende heeft er echter bewust voor gekozen om de toets te maken en dus het risico te lopen dat hij de toets niet zou halen.

Verzoek aanvullende toetskans en doelstelling artikel 3.19, zesde lid, van de Voda

16. Conform de toelichting op artikel 3.19 van de Voda kan een stagiaire in één onderdeel ten hoogste driemaal een toets afleggen. De toets wordt aansluitend op het gegeven en gevolgde onderwijs afgelegd. Indien de stagiaire deze toets niet aflegt, wordt het resultaat van deze toets als onvoldoende beschouwd. De stagiaire heeft daarna dus nog twee toetsgelegenheden. Het vijfde lid bepaalt dat de stagiaire de eerstvolgende toetsgelegenheid moet gebruiken om een toets af te leggen als de eerste toets niet is gehaald. Deze toetsgelegenheid wordt meestal na een half jaar geboden, maar soms al eerder. Als de stagiaire deze herkansing niet haalt, resteert hem nog één kans. Deze laatste kans hoeft hij niet direct te benutten.
17. Belanghebbende valt voorts over de woorden 'de eeuwige stagiaire' zoals bij de beoordeling van het bestreden besluit vermeld staat. De bedoeling van artikel 3.19, zesde lid, van de Voda is om het aantal toetskansen per examenonderdeel te beperken tot maximaal drie. Waar belanghebbende aanvoert dat de gevolgen van het bestreden besluit niet opwegen tegen hetgeen in artikel 3.19, zesde lid, van de Voda is vastgelegd, ziet de algemene raad zich juist in zijn beleid gesteund door de uitspraak van 19 december 2018³ van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (hierna: "Afdeling").

Discrepantie tussen tekortkoming en gevolg

18. Belanghebbende stelt zich op het standpunt dat hij met het behalen van een tekort van 3 punten, zijn stageperiode niet succesvol kan afronden. Het voornoemde vormt echter geen reden om belanghebbende een extra toetskans te geven. Belanghebbende gebruikt verder in zijn bezwaarschrift het woord 'gunnen' maar het is niet dat de algemene raad de één het gunt en de ander niet. De regeling werkt anders. Hieronder wordt daar nader op ingegaan.
19. Belanghebbende beroept zich op een hardheidsclausule. Belanghebbende moet daarom aantonen dat er sprake is van overmacht bij iedere toets, causaal verband tussen het van buiten komend onheil en het niet behalen van de toets, wat belanghebbende heeft gedaan

² Zie artikel 3.19, vijfde lid, van de Voda.

³ ECLI:NL:RVS:2018:4184

Beslissing 201712

om de effecten van het van buiten komend onheil te verkleinen én waarom alle andere mogelijkheden in het specifieke geval geen oplossing konden bieden. Belanghebbende heeft de toetsen gemaakt op 29 mei 2020, 7 november 2020 en 1 mei 2021. Belanghebbende heeft niet aangetoond dat op een van deze data sprake was van een overmacht. Van belang is bovendien dat belanghebbende op 1 mei 2021 ook de toets Informatie- en bewijsvergaring heeft afgelegd en hiervoor wel een voldoende heeft gehaald. Dit is zelf een contra-indicatie voor een overmachtssituatie. Deze bezwaargrond van belanghebbende slaagt daarom niet.

Geen verplichting tot restrictieve toepassing van de hardheidsclausule

20. In rechtsoverweging 4.3 van de uitspraak van 19 december 2018⁴ heeft de Afdeling bepaald het niet onredelijk te achten dat de algemene raad bij het toepassen van de hardheidsclausule een restrictief beleid voert teneinde de kwaliteit van de advocatuur en daarmee een goede rechtsbedeling te borgen. De algemene raad handhaaft daarom zijn bij het bestreden besluit ingenomen standpunt.

Kans op een onvoldoende

21. Belanghebbende valt over de volgende zin bij de beoordeling in het bestreden besluit. 'Door het maken van de toets aanvaardt de stagiaire het risico dat de toets met een onvoldoende resultaat kan worden afgesloten.' Verderop in de beoordeling wordt dit het standpunt van de algemene raad nog verduidelijkt door belanghebbende te wijzen op de mogelijkheid van het indienen van een verzoek behoud toetskans en de mogelijkheid om de derde toetskans te verplaatsen naar een latere datum. De voornoemde mogelijkheden zijn reeds onder randnummer 15 toegelicht.

Rekening houden met 'normale omstandigheden'

22. Bij normale omstandigheden, niet zijnde de coronacrisis, had belanghebbende naar zijn inzicht de toets jaarrekening lezen met goed gevolg afgelegd. Anders dan belanghebbende mogelijkerwijs stelt, wordt bij de behandeling van het bezwaar gekeken naar de relevante feiten en omstandigheden. Niet wordt gekeken naar het hypothetische scenario waarbij geen sprake was van de coronacrisis. Bovendien rust hiervoor de bewijslast bij belanghebbende en heeft hij dit niet aangetoond.

Beroep op het gelijkheidsbeginsel

23. Onder het kopje "Concluderend" in het bezwaarschrift stelt belanghebbende zich op het standpunt dat in het bestreden besluit sprake is geweest van een onzorgvuldige belangenafweging waarbij ongelijke gevallen gelijk zijn behandeld. Het gelijkheidsbeginsel verplicht ertoe gelijke gevallen gelijk te behandelen en ongelijke gevallen ongelijk naar de maten van ongelijkheid. Belanghebbende doelt op zijn bij de behandeling van het verzoek extra toetskans ingenomen standpunt dat hij in tegenstelling tot de overgrote meerderheid van mede-stagiaires vader is van drie kinderen in de leeftijd van drie tot en met zeven jaar oud en genoodzaakt was naast zijn praktijk- en studiewerkzaamheden de kinderen thuis op te vangen en thuisonderwijs te geven. Zoals reeds onder randnummer 15 door de algemene raad is toegelicht, is eenieder op zijn eigen manier geconfronteerd met de gevolgen van de pandemie. Van belanghebbende kan en mag worden verwacht dat hij maatregelen treft en de juiste prioriteiten stelt. Hierin gemaakte keuzes komen voor rekening van belanghebbende. Er is dan ook geen sprake van schending van het gelijkheidsbeginsel.

⁴ ECLI:NL:RVS:2018:4184

Beslissing 201712

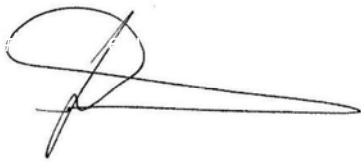
Conclusie

Met inachtneming van het bezwaar, de mondelinge toelichting daarop, de vigerende regelgeving en de jurisprudentie, verklaart de algemene raad het bezwaar ongegrond.

Beslissing

Het bezwaar is ongegrond.

De algemene raad van de Nederlandse orde van advocaten,
namens deze,

mr. B.J.M. de Leest
lid algemene raad

Aldus gedaan te Den Haag op 31 januari 2022

Tegen deze beslissing kunnen belanghebbenden binnen zes weken na bekendmaking van deze beslissing beroep instellen overeenkomstig de bepalingen van hoofdstuk 8 van de Algemene wet bestuursrecht.

Bijlage: proces-verbaal van de hoorzitting van 17 januari 2022